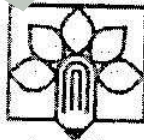


۱۳۸۹۷۰۵
۹۴, ۱۱, ۱۸

تحلیل نقاشی کودکان

باقر حسنوند
سید پهلوان نشان
محمد رضا خایبی



سیند مینو

عنوان و نام پدیدآور : تحلیل نقاشی کودکان / باقر حسنوند،

سحر پهلوان‌نشان، محمدرضا رضایی.

مشخصات نشر : تهران، سپند مینو ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری : ۱۷۰ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۹۷-۰۰۰-۳

موضوع : نقاشی و نقاشی‌های کودکان -- جنبه‌های روان‌شناسی

موضوع : ترسیم و طراحی -- روان‌شناسی

شناسه افزوده : پهلوان‌نشان، سحر، ۱۳۶۹ -

شناسه افزوده : رضایی، محمدرضا، ۱۳۴۵ -

رده بندی کنگره : ۱۳۹۴ ح۵ ن۷ / BF۷۲۳

رده بندی دیویی : ۱۵۵/۴

شماره کتابشناسی ملی : ۴۰۹۱۵۱۷



سپند مینو

باقر حسنوند

سحر پهلوان‌نشان

محمدرضا رضایی

تحلیل نقاشی کودکان

نشر: سپند مینو

صفحه آرای: وحید محمدی پای اندر

نوبت چاپ : اول

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی : نسیم

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۹۷-۰۰۰-۳

مقدمه ۷

فصل اول ۱۱

- نقاشی جلوه‌ای از ادراک کودک؟ از دنیای پیرامون ۱۱
تعاریف مختصری از نقاشی ۱۵
مراحل تحول نقاشی ۱۶
سیر رشد و تفسیر نقاشی‌های کودکان ۱۸

تکامل نقاشی کودک... ۲۰

مراحل تحول ترسیم ۲۲

- ۱- مرحله پیش ترسیم (تولد تا یک سالگی) ۲۲
- ۲- مرحله خط خطی کردن (یک تا چهار سالگی) ۲۱
- ۳- مرحله واقع‌پنداری عقلی (چهار تا ده سالگی) ۲۵
- الف) عدم رعایت اندازه متناسب ۲۵
- ب) ارائه پدیده از سطوح مختلف ۲۶
- ج) شفاف‌بینی یا شفافیت ۲۶
- د) مرحله جاندارپنداری ۲۶
- ه) رعایت اصل نمادگرایی ۲۷

۴- مرحله واقع‌پنداری دیداری (از ده سالگی به بعد) ۲۷

تاریخ و بررسی اجمالی نظری ۲۸

رهیافت‌های تکاملی ۲۸

رهیافت‌های بالینی - فرافکنی ۲۹

رهیافت‌های هنرمندانه ۳۰

رهیافت‌های فرآیندی ۳۲

فصل دوم ۳۵

نظریه‌های نقاشی کودکان ۳۵

۱- نظریه شناختی ۳۵

۲- نظریه ادراکی ۳۵

نظریه‌های ادراک تصویر ۳۶

نظریه‌های ادراکی از منظر هاگن ۳۶

نظریه‌های بوم شناختی ۳۷

فصل سوم ۳۹

نقاشی به چه بهیمن‌ریزی ۳۹

نقاشی و فرافکنی ۳۹

ارزنده‌سازی شخص‌صل نقاشی ۴۰

نارزنده سازی ها ۴۲

فصل چهارم ۴۵

چگونگی روابط در خانواده و تأثیر آن بر نقاشی کودکان ۴۵

نقاشی‌های با احساس ۴۷

۱- هیجان‌پذیری و هیجان‌ناپذیری ۴۷

۲- شادی، افسردگی و اضطراب ۴۸

اندازه‌گیری رشد ذهنی با استفاده از نقاشی ۵۰

شناخت و تحلیل مسایل عاطفی و روانی کودک از طریق نقاشی ۵۲

فصل پنجم ۵۳

دلایل ترسیم خطوط و نقوش بر کاغذ ۵۳

۱- بیان بی‌قراری ۵۳

۲- رهایی از تنش ۵۳

۳- بی‌جهت ترسیم می‌شوند ۵۳

۴- جهت دست گرمی هنرمندان ۵۴

۵- آزادسازی مغز از فعالیت‌های ذهنی ۵۴

شکل بصری خیال پردازی ۵۵

تشخیص ناخوشی از طریق خطوط و نقوش ۵۶

منطق تصاویر ۵۸

روانشناسی اشکال هندسی ۵۹

۱- مربع ۶۰

۲- مستطیل ۶۰

۳- مثلث ۶۰

۴- دایره ۶۰

۵- منحنی ۶۱

۶- خطوط عمودی ۶۱

۷- خطوط افقی ۶۱

۸- خطوط مایل ۶۲

فصل ششم ۶۳

نقاشی درهانی ۶۳

نقاشی زنانه عاطفی کودک ۶۴

۱- خطا ۶۵

۲- فضا ۶۹

۳- جهت نقاشی ۷۱

۴- اندازه تصویر ۷۳

۵- معکوس کشیدن ۷۴

- ارتباط بین اندازه اشیاء و محل قرار... ۱۱۶
- چگونه می‌توانیم از دنیای درون کودکان مان مطلع شویم؟ ۱۱۷
- ارزش بیانی نقاشی ۱۱۸
- برخی شاخص‌های هیجانی در نقاشی کودکان ۱۱۹
- الف ۱: شاخص‌های افسردگی ۱۱۹
- الف ۲: شاخص‌های تکانشگری ۱۱۹
- الف ۳: شاخص‌های ناسازگاری ۱۲۰
- الف ۴: شاخص مربوط به اضطراب ۱۲۰
- فصل هشتم ۱۲۱**
- آزمون‌های ترسیمی برای کودکان ۱۲۱
- آزمون ترسیم خانواده ۱۲۱
- ملاحظات اجرای آزمون ترسیم خانواده ۱۲۲
- روش اجرا ۱۲۲
- فرایند ترسیم ۱۲۳
- سوالات آزمون ترسیم خانواده ۱۲۴
- تفسیر سوالات آزمون ترسیم خانواده ۱۲۵
- شخص ارزنده سازی ۱۲۷

- ۶- رنگ ۷۴
- ۷- نماد رنگ‌ها ۷۵
- ۸- حرکت ۸۳
- معانی رمزی عناصر نقاشی ۸۳
- سایر عناصر نمادی ۹۲
- جنبه‌های تحلیلی نقاشی انسان ۹۲
- نکات قابل توجه در مورد کشیدن آدمک توسط کودک ۱۰۱
- فاصله بین اشخاص نقاشی ۱۰۵
- جنسیت ۱۰۵
- عوامل شناختی و ادراکی در نقاشی‌های کودک ۱۰۶
- تصویر خواب و رویا ۱۰۶
- شکل آدم ۱۰۶
- ترسیم گروهی بچه‌ها در یک صفحه ۱۰۸
- مراحل تکاملی چهره نگاری ۱۰۸
- نمونه سوالات والدین از نقاشی‌های کودکانشان ۱۱۰
- فصل هفتم ۱۱۳**
- ارزیابی نقاشی کودکان از دیدگاه روانشناسی ۱۱۳

نمره‌گذاری آزمون گودیناف ۱۴۱

فصل دهم ۱۵۱

آزمون ترسیم درخت ۱۵۱

تاریخچه و شیوه اجرای آزمون ۱۵۱

نکات کلی در ترسیم درخت ۱۵۱

نکاتی در خصوص تفسیر درخت ۱۵۲

جنبه‌های تحلیلی ترسیم ۱۵۲

الف) ابعاد درخت ۱۵۲

ب) موضع درخت ۱۵۲

ج) خطوط ترسیمی، سیاه کردن یا سایه زدن ۱۵۳

د) تحول ترسیم درخت ۱۵۴

جنبه‌های تحلیلی ترسیم ۱۵۵

الف) شاخه‌ها ۱۵۵

ب) ریشه‌ها ۱۵۵

ج) تنه درخت ۱۵۷

د) شاخسار ۱۵۸

ه) شاخه‌ها ۱۵۹

سایر مشخصه‌ها ۱۶۰

منابع ۱۶۱

نارزنده سازی شخص ۱۲۷

توضیحات تکمیلی ۱۳۰

۱- روش اجرا ۱۳۰

۲- فرآیند ترسیم ۱۳۰

۳- مصاحبه ۱۳۰

۴- همسان سازی ۱۳۱

۵- واکنش‌های عاطفی ۱۳۲

۶- مقایسه با خانواده‌ی حقیقی ۱۳۲

تفسیر نقاشی خانواده که... ۱۳۲

چگونگی بیان گرایش‌ها و دفاع‌های... ۱۳۴

۱- نارزنده سازی شخص اصلی نقاشی ۱۳۴

۲- نارزنده سازی شخص ۱۳۴

۳- خط زدن اشخاص ترسیم شده ۱۳۵

۴- اشخاص افزوده شده ۱۳۵

۵- نزدیکی‌ها و ارتباط‌ها ۱۳۵

۶- همسان سازی‌ها ۱۳۶

فصل نهم ۱۳۹

آزمون آدمک گودیناف ۱۳۹

اجرای آزمون ۱۴۰

تحلیل نقاشی کودکان

مراحلی که حوادث اطراف را دسته بندی و عرضه میکند و روند تکوینی و تکامل یافتهای از زمان خط خطی کردن ساده تا زمانی که خطوط معنی دار و بالاخره مبتنی بر قوانین پرسپکتیو و شالوده منطقی رسم می کند، (چیزی شبیه خواب و رؤیا) معنی کرد.

نقاشی نیز مثل خواب و رؤیا به کودک امکان می دهد تا اطلاعات و اعمالی را که از دنیای بیرون کسب میکند از هم جدا سازد و سپس آنها را دوباره تنظیم کند. در نقاشی همانند خواب و رؤیا، کودک خود را از ممنوعیت ها می سازد و با ما ناآگاهانه درباره مسائل، کشایات و دلهره هایش صحبت میکند. به همین دلیل اگر آموزش نقاشی را بر پایه تصحیح نقاشی قرار دهیم و در آن به کودکان از سنین پایین زمین کپی و تقلید کردن را بیاموزیم اشتباه بزرگی مرتکب شده ایم. در



نقاشی در تشکیل شخصیت و روان کودک اهمیت بسزایی دارد و نه تنها برای او امکان شناسایی محیط، شرکت و شناخت خود در آن را فراهم میسازد یا سئوالاتی برایش مطرح میسازد بلکه به او امکان می دهد تا مسائلی را که به صورت نامنظم از همه طرف برایش مطرح می شود، به شکل صورت بندی شده منظم کند. نقاشی کودک را می توان به منزله

دیگر وسایل بیانی دارای دو امتیاز روش‌شناسی است که عبارتند از:

- امکان نظارت از فاصله دور و بدین ترتیب پرهیز از دخالت غیرمستقیم بزرگسالان در نقاشی کودکان.

- امکان مقایسه نقاشی‌های مختلف که در زمان‌های مختلف کشیده شده‌اند.

نقاشی زبان کودکان است. کودکان برخلاف بزرگسالان هستند. آنها از طریق نقاشی کشیدن، قصه‌گویی، بازی کردن و... شناخته می‌شوند. نقاشی به ما کمک می‌کند به دنیای درونی و روح کودک پی ببریم و بدانیم چه نیازهایی دارد؟ آیا کودک با بیمار است؟ در بزرگسالی می‌خواهد چه کاره شود؟ نقاشی فعالیتی است شخصی که آن را می‌توان از دیدگاه‌های متفاوت

عوض اگر قوه ابتکار کودکان را با مشارکت و کار گروهی و بیان موضوعات عمومی و در اختیار قرار دادن وسایل و لوازم کامل جهت مطالبی که او می‌خواهد عرض کند، هویت کنیم باعث آن می‌شویم که شخصیت کودک پخته شود و به پختگی فکری برسد.

بنابراین باید متذکر شد که نقاشی کودکان فقط یک وسیله پرورش خلاقیت و پختگی کودک با شاخص تکامل نبوده بلکه باید آن را به عنوان یک وسیله تحقیق و مبادله با محیط اجتماعی یا دنیای بزرگسالان که در اطراف کودک هستند و نشانه حالات عاطفی کودک در نظر گرفت.

هنگامی که کودک با آزادی و به دلخواه خود نقاشی میکند، در واقع حالت روحی و احساسات زمان حاضر و نیز احساسات و تحریکات ریشه‌دار و ژرف‌تر خود را بیان میکند. نقاشی نسبت به

تحلیل نقاشی کودکان

بررسی کرد. «شیلر» معتقد است که انسان‌ها ذاتاً فعالند و بازی یکی از شیوه‌های تخلیه انرژی اضافی است. لذا نقاشی می‌تواند به منزله نوعی بازی برای کودکان مطرح باشد. از دیدگاه نظریه روانکاوی، نقاشی به منزله تعالین بالینی - فرافکنی است یعنی از طریق نقاشی فرد می‌تواند آنچه را که در ضمیر ناخودآگاه دارد و احساس ناراحتی و اضطرابش می‌شود بیان کند. به نظر «کلوگ» کودکان ضمن نقاشی، هم به لذت حرکتی و هم به لذت بصری دست می‌یابند.